

tivæ insistent principaliter, quamvis etiam quandoque contemplationis actus exquantur: quidam vero sunt qui postpositis curis activæ, principaliter contemplationi student: alii vero qui circa utrumque insistent. Sunt nihilominus & quædam operationes quæ utrumque requirunt, sicut prædicatio, & doctrina, quæ à contemplatione inchoat in actionem terminant, sicut à causa in effectum procedentes: & hoc medium in extremis includitur.

ARTICULUS II.

Utrum vita contemplativa consistat tantum in actu cognitivæ.

2. 2. quæst. CLXXX. art. 1.

1. **A**D secundum sic proceditur. Videtur quod vita contemplativa consistat tantum in actu cognitivæ. Quia contemplationis finis est veritas. Sed veritas tantum ad cognitionem pertinet. Ergo vita contemplativa tantum in operatione cognitivæ consistit.

2. Præterea. Vita contemplativa à Sanctis otium dicitur: & Philosophus etiam in X. Ethic. cap. VII. vel XI. dicit ipsam vacationem. Sed voluntas est vis motiva. Cum ergo motus otio, & vacationi repugnet, videtur quod vita contemplativa non consistat in actu affectivæ, sed solum in actu cognitivæ.

3. Præterea. Proportionantur operationes habitibus. Sed dona quæ perficiunt in vita contemplativa tantum ad cognitionem pertinent, scilicet sapientia, & intellectus. Ergo vita contemplativa consistit tantum in cognitione.

Sed contra. Isidorus dicit in Lib. differentiarum Lib. II. num. 29. quod contemplativa vita est quæ vacans ab omni negotio, in sola Dei dilectione desigitur. Sed dilectio ad affectivam pertinet. Ergo vita contemplativa non consistit tantum in cognitione.

Præterea. Gustare ad affectum pertinet, sicut videre ad intellectum. Sed Gregorius dicit super Ezech. homil. III. quod contemplativa vita sapore intimo venturam jam requiem degustat. Ergo contemplativa vita non consistit tantum in cognitione.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod consistat in operatione rationis. Vita enim contemplativa est vita humana. Sed humana vita est secundum operationem humanam. Cum ergo operatio humana sit secundum rationem, à qua dicitur homo, videtur quod vita contemplativa consistat in operatione rationis principaliter.

2. Præterea. Vita contemplativa præcipue consistit in cognitione divinorum. Sed invisibilia Dei per ea quæ facta sunt cognoscuntur: Roman. I. cognoscere autem ex aliquibus alia rationis est. Ergo vita contemplativa præcipue consistit in operatione rationis.

3. Præterea. Richardus de Sancto Victore dicit in Libro de contemplatione I. part. cap. V. *Contemplationis nostræ volatus multiformiter variatur: nunc de inferioribus ad summa ascendit; nunc de superioribus ad ima descendit; & nunc de parte ad totum, nunc de toto ad partem discurret; nunc à majori, nunc à minori argumentum trahit.* Sed iste discursus videtur ad rationem pertinere. Ergo vita contemplativa principaliter in actu rationis consistit.

Sed contra. Bernardus in Lib. II. de consideratione cap. II. dicit, quod *contemplatio in hoc distat à consideratione, quia consideratio ad inquisitionem magis se habet, contemplatio autem est verus, certusque animi intuitus.* Sed inveni est intellectus, inquirere autem rationis. Ergo contemplativa vita non consistit in acta rationis, sed intellectus.

Præterea. Secundum Philosophum in X. Ethic. cap. VIII. vel XII. secundum vitam contemplativam communicamus cum Deo. Non autem communicamus cum eo secundum inquisitionem rationis, sed magis secundum intellectus intuitum. Ergo contemplativa vita non consistit in actu rationis, sed intellectus tantum.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod omnis actus intellectus ad vitam contemplativam pertineat. Sicut enim se habet vita activa ad agibilia, ita se habet contemplativa ad contemplabilia. Sed omnes actus circa agibilia ad vitam activam pertinent. Ergo omnes actus intellectus circa intelligibilia ad contemplativam vitam pertinent.

2. Præterea. Vita contemplativa secundum Philosophum in X. Ethic. cap. VII. in Philosophiæ consideratione consistit. Sed Philosophia est de omnibus entibus. Ergo omnis operatio intellectus pertinet ad vitam contemplativam, cum intellectus non sit non entium.

3. Præterea. Richardus de Sancto Victore, ubi sup. ponit sex species contemplationis. Prima est, quando sensibilia per imaginationem considerantes, in eis divinam sapientiam admiramur. Secunda est, quando earum rationes inquiremus. Tertia, quando ex visibilibus in invisibilia ascendimus. Quarta, quando, remota imaginatione, in solis intelligibilibus versamur. Quinta, quando ea consideramus quæ ex divina revelatione cognoscimus, non humana ratione. Sexta, quando ea consideramus quibus etiam humana ratio contradicere videtur. Sed in his speciebus comprehenditur omnis operatio intellectus. Ergo omnis operatio intellectus ad vitam contemplativam pertinet.

Sed contra. Isidorus in Lib. de sum. Bono Lib. III. cap. XV. *Contemplativa vita mundo renuntians, soli Deo vivere delectatur.* Sed non vivit soli Deo, nisi quando Deum solum cogitat. Ergo non omnis operatio intellectus ad contemplativam vitam pertinet.

Præterea. Circa idem videtur esse vita contemplativa, & felicitas contemplativa. Sed felicitas contemplativa est tantum in consideratione nobilissimi intelligibilis, quod constat Deum esse, secundum Philosophum in X. Ethic. ut sup. Ergo vita contemplativa in sola Dei consideratione consistit.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod vita, secundum quod nunc loquimur, consistit in operatione cui aliquis principaliter mancipatur: cuius ratione omnia quæ impedire possunt, dimittit; quæ autem adjuvant, quærit, & prosequitur. Hoc autem non potest esse nisi per voluntatem, cuius est inter opera humana unum præ aliis acceptare, quidquid sit illud. Voluntas autem cum sit motor omnium potentiæ animæ, oportet quod ad objecta, & actus omnium potentiæ se habeat, prout habent rationem boni: quia unusquisque actus debitus cuiuscumque potentiæ est bonum ejus. Et ideo vita

vita contemplativa consistit in actu cognitivæ virtutis præacceptatæ per affectivam. Sed cum operatio sit quodammodo media inter operantem & objectum, velut perfectio ipsius operantis, & perfecta per objectum, à quo speciem recipit; ex duplici parte potest operatio cognitivæ affectari. Uno modo in quantum est perfectio cognoscentis; & talis affectatio operationis cognitivæ procedit ex amore sui: & sic erat affectio in vita contemplativa Philosophorum. Alio modo in quantum terminatur ad objectum; & sic contemplationis desiderium procedit ex amore objecti: quia ubi amor, ibi oculus: & Matth. VI. 21. *Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum:* & sic habet affectionem vita contemplativa Sanctorum, de qua loquimur. Sed tamen contemplatio essentialiter in actu cognitivæ consistit, præexigens charitatem ratione prædicta: unde Gregorius dicit super Ezech. hom. XIV. *Contemplativa vita est charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, ab exteriori actione quiescere: ita ut nil jam agere libeat, sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui Creatoris animus inardescat.*

Ad primum igitur dicendum, quod finis contemplationis, in quantum contemplatio, est veritas tantum; sed secundum quod contemplatio accipit rationem vitæ, sic induit rationem affectati, & boni, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod voluntas non solum est motiva quantum ad exteriores motus qui vacationi repugnant, sed etiam motum interiorum, etiam ipsius intellectus: qui quidem motus æquivoce dicuntur, ut patet in III. de Anima text. XXVIII. sunt enim actus perfecti; & ideo magis assimilantur quieti quam motui, & propter hoc qui operatur secundum intellectum, vacare dicitur ab exteriorum actione, ut patet in prædicta auctoritate.

Ad tertium dicendum, quod habitus contemplativæ, quamvis sit in parte cognitivæ, tamen possunt eorum actus à voluntate imperari, vel acceptari; & sic in eis vita contemplativa consistit.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod vita contemplativa consistit in illa operatione quam homo præ aliis acceptat: unde habet rationem finis respectu aliarum humanarum operationum, quia aliæ propter ipsam exercentur. Inquisitio autem rationis sicut à simplici intuitu intellectus progreditur (quia ex principiis quæ quis intellectu tenet, ad inquisitionem procedit) ita etiam ad intellectus certitudinem terminatur, dum conclusiones inventæ in principia resolvuntur, in quibus certitudinem habent. Et ideo vita contemplativa principaliter in operatione intellectus consistit; & hoc ipsum nomen contemplationis importat, quod visionem significat. Utitur tamen inquisitione rationis contemplativus, ut deveniat ad visionem contemplationis, quam principaliter intendit; & hoc inquisitio secundum Bernardum loc. cit. dicitur consideratio.

Ad primum igitur dicendum, quod homo, in quantum est contemplativus, est aliquid supra hominem: quia in intellectu simplici visione continuatur homo superioribus substantiis, quæ intelligentiæ, vel Angeli dicuntur, sicut animalia continuantur hominibus in vi æstivativa, quæ est supremum in eis, secundum quam aliquid simile operibus rationis operantur.

(1) Al. vita, & mot vitæ.

Ad secundum dicendum, quod quamvis creaturæ visibiles sint via deveniendi in contemplationem divinorum, tamen in hac (1) via non consistit principaliter contemplatio, sed in termino vitæ, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod Richardus non intendit quod in illis discursibus principaliter consistat vita contemplativa, sed quia utitur eis ad suum finem, sicut dictum est.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod contemplativa Sanctorum præsupponit amorem ipsius contemplati, ex quo procedit. Unde cum vita contemplativa consistat in operatione quam quis maxime intendit, oportet quod sit circa contemplationem maxime amati: hoc autem Deus est: unde principaliter consistit in operatione intellectus circa Deum: unde Gregorius super Ezech. loc. cit. dicit, quod contemplativa vita ad solum videndum principium anhelat, scilicet Deum. Nihilominus tamen & contemplativus considerat alia, in quantum ad Dei contemplationem ordinantur sicut ad finem, puta creaturas, in quibus admiratur divinam majestatem, & sapientiam, & beneficia Dei, ex quibus inardescit in ejus amorem; & peccata propria, ex quorum ablutione mundatur cor, ut Deum videre possit. Unde & nomen contemplationis significat illum actum principalem, quo quis Deum in seipso contemplatur; sed speculatio magis nominat illum actum quo quis divina in rebus creatis quasi in speculo inspicit. Et similiter etiam felicitas contemplativa, de qua Philosophi tractaverunt: in contemplatione Dei consistit: quia secundum Philosophum X. Ethic. cap. VII. vel X. consistit in actu altissimæ potentie quæ in nobis est, scilicet intellectus, & in habitu nobilissimo, scilicet sapientia, & etiam objecto dignissimo, quod Deus est. Unde etiam Philosophi ultimum tempus vitæ suæ reservabant, ut dicitur ad contemplandum divina, præcedens tempus in aliis scientiis expendentes, ut ex illis habiliores fierent ad considerandum divina.

Ad primum ergo dicendum, quod actus vitæ activæ non habent ex seipsis ordinem, sicut actus vitæ contemplativæ: unde non potest dici, simpliciter loquendo, quod consistat in aliquo illorum principaliter; sed quoad aliquem consistit principaliter in hoc in quo ille magis exercitatur; sicut quidam magis insistent operibus justitiæ, quidam vero operibus temperantiæ, & sic de aliis.

Ad secundum dicendum, quod Philosophus ibi accipit Philosophiam strictè pro sapientia de divinis, quæ speciali nomine Philosophia prima dicitur.

Ad tertium dicendum, quod quamvis illa consideret interdum contemplativus, non tamen in his principaliter consistit contemplativa vita.

ARTICULUS III.

Utrum vita activa consistat tantum in his quæ sunt ad alterum.

1. **A**D tertium sic proceditur. Videtur quod activa vita non consistat principaliter in his quæ ad alterum sunt. Vita enim activa ordinatur ad contemplativam, in quantum disponit hominem ad contemplationis actum. Sed per virtutes quæ ordi-

dicant hominem in seipso, maxime disponitur homo ad contemplationem, sicut per castitatem, ut dicit Commentator in VII. Physic. text. xx. Ergo vita activa præcipue consistit in his quæ sunt hominis ad seipsum.

2. Præterea. Vita contemplativa principaliter consistit in contemplatione ejus quod maxime diligitur. Ergo & vita activa similiter. Sed homo magis debet seipsum diligere quam alios in his quæ virtutis sunt, ut supra dist. xxix. quæst. 1. art. 5. dictum est. Ergo & vita activa magis consistit in hoc quod homo seipsum ordinet quam alios intendat.

3. Præterea. In his præcipue videtur consistere activa vita in quibus à contemplativa dividitur. Sed in his quæ ad alium sunt, etiam contemplativa communicat: quia ad eandem vitam pertinere videtur contemplari, & contemplata docere. In passionibus autem propriis moderandis non communicat activa vita cum contemplativa vita. Ergo activa vita præcipue consistit in his quæ sunt ad seipsum.

Sed contra. Isidorus in Lib. differentiarum num. 29. *Activa vita est quæ in operibus justitiæ, & proximi utilitate versatur.* Sed utrumque istorum ad alterum pertinere videtur. Ergo in his quæ ad alterum sunt, præcipue vita activa consistit.

Præterea. Vita activa fecunda dicitur: unde per Liam significatur. Sed fecunditas ista non consistit nisi in operationibus quæ fiunt ad alios. Ergo vita activa in his præcipue consistit.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod cognitio nullo modo ad activam pertineat. Sicut enim se habet vita contemplativa ad cognitionem, ita se habet vita activa ad actionem. Ergo proportionalitate transversa, sicut se habet vita contemplativa ad actionem, ita se habet vita activa ad cognitionem. Sed nihil actionis ad contemplativam vitam pertinet. Ergo nihil cognitionis pertinet ad activam.

2. Præterea. Vita activa consistit totaliter in operationibus virtutum moralium, ad quas scire parvum, vel nihil confert, ut Philosophus dicit in II. Ethic. cap. 11. Ergo videtur quod ad activam vitam nihil cognitionis pertineat.

3. Præterea. Si aliqua cognitio ad activam vitam pertineret, præcipue videretur ad ipsam pertinere consideratio propriorum actuum. Sed considerare peccata quæ quis fecit, pertinet ad vitam contemplativam, ut dicit Bernardus, Lib. V. de consid. circa fin. qui secundam speciem contemplationis ponit, qua quisque judicium Dei, & peccata sua recogitat. Ergo nulla cognitio ad activam vitam pertinet.

Sed contra. Ad activam vitam pertinent consilii, & scientiæ dona, quæ quidem cognitionem important. Ergo aliqua cognitio est in vita activa.

Præterea. Philosophus dicit in X. Ethic. cap. VIII. vel XII. quod prudentia est cognata morali virtuti. Sed prudentia cognitionem importat. Ergo cum in moralibus virtutibus activa vita constet, videtur quod in activa vita sit aliquid cognitionis.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod vita activa non possit esse simul cum contemplativa. Quia vita de qua hic loquimur, consistit in hoc in quo homo maxime stu-

det. Sed impossibile est quod homo duobus summum studium apponat. Ergo impossibile est quod in homine sit simul vita activa, & contemplativa.

2. Præterea. Vita activa significatur per Martham, quæ turbatur circa plurima, Luc. x. Sed turbatio vocacioni repugnat, quam contemplatio requirit. Ergo vita activa non est simul cum contemplativa.

3. Præterea. Vita activa introducit ad contemplativam: unde Gregorius (a) in I. Reg. cap. XIV. *Qui ad arcem contemplationis ascendere desiderat, prius necesse est ut in campo actionis se exerceat.* Sed quod introducit ad aliquid, non est necessarium illo adveniente: quia secundum Bernardum, Lib. V. de consid. cap. 1. *quid necesse est scalis tenenti jam solium?* Ergo activa vita non est simul cum contemplativa.

Sed contra est quod Augustinus dicit in Lib. de Civ. Dei XIX. cap. 111. quod quoddam genus hominum est compositum ex otioso, & actuoso: & loquitur de otio contemplationis. Gregorius etiam dicit super Ezech. hom. XIV. quod plerumque à contemplativa vita ad activam utiliter animus reflectitur. Ergo contemplativa vita, & activa possunt esse simul.

Præterea. Beata Virgo fuit in utraque vita: & ideo secundum Anselmum, hom. super Luc. x. in Assumptione ejus legitur Evangelium de Martha, & Maria, quæ significant vitam activam, & contemplativam. Sed beata Virgo fuit tantum viatrix. Ergo in aliquo viatore potest esse simul activa, & contemplativa vita.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod activa vita consistit in omnibus agibilibus, sive sint ad seipsum, sive ad alium; sed principaliter consistit in his quæ ad alium sunt: quia bonum multorum, secundum Philosophum in principio Ethic. est divinius quam bonum unius: unde & justitia quæ ad alterum est, à Philosopho in V. Ethic. cap. 111. dicitur esse pulcherrima virtutum. Sicut autem vita contemplativa consistit principaliter in optimo contemplabili, ita vita activa in optimo agibili.

Ad primum igitur dicendum, quod per ea quæ ad seipsum sunt, homo disponit se tantum ad contemplativam; licet per ea quæ ad alium comparantur, homo & se, & alios disponat, quia divinius est.

Ad secundum dicendum, quod in hoc ipso quod homo aliorum salutem, & regimini studet, se plus diligit, & sibi meliorem partem reservat: quia divinius est & sibi, & aliis causam bonæ operationis esse, quam sibi tantum, sicut dicit Philosophus in X. Ethic. cap. x. vel xv.

Ad tertium dicendum, quod doctrina est duplex. Quædam quæ ad cognitionem veritatis tantum ordinatur; & hæc quamvis ad alterum sit, limites tamen vitæ contemplativæ non exit. Est autem quædam doctrina quæ ordinatur ad persuadendum bonos mores, quæ prædicatio dicitur; & hæc ad vitam activam pertinet. Unde Gregorius, Lib. VI. Moral. cap. xviii. *Qui ad laborem prædicationis se dirigit, minus videt, & amplius parit:* & sic significatur per Liam, quæ erat fecunda, & lippis oculis. Vel dicendum, quod doctrina potest dupliciter considerari. Uno modo secundum quod est ad exercitium cognitionis, & profectum ipsius docentis; & sic ad

Ex Edit. P. NICOL. (a) Lib. VI. Moral. cap. xvii. paullo aliis verbis.

vitam contemplativam pertinet. Alio modo secundum quod intenditur bonum alterius. Sic autem ea quæ cognitionis sunt etiam speculativæ, exercentur per modum dispositionis rerum temporalium (inter quæ proximus computatur) quod activæ vitæ est: & ideo Gregorius dicit super Ezech. homil. XIV. quod *activa vita est panem esurienti tribuere, verbum sapientiæ nescientem docere &c.*

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod duplex est cognitio. Una speculativa, cujus finis est veritas secundum Philosophum in II. Methaph. text. 111. Alia cujus finis est operatio, quæ est causa; & regula eorum quæ per hominem fiunt. Quæ autem ab homine fiunt quædam dicuntur factibilia, quæ fiunt per transmutationem aliquam exterioris materiæ, sicut contingit in operationibus artis mechanicæ; quædam vero non transeunt in transmutationem exterioris materiæ, sed in moderationem propriarum passionum, & operationum. Ad utrumque autem istorum practica cognitio dirigit. Unde non omnis practica cognitio in vita activa essentialiter invenitur, sed illa tantum quæ in agibilibus dirigit opera quæ sunt virtutis moralis. Hæc enim cognitio ad electionem requiritur, in qua principaliter consistit moralis virtus. Contemplativa autem cognitio essentialiter non ingreditur activam vitam, quia in operabilibus humanis, cum non habeant veritatem nisi contingentem, propter seipsam veritas nunquam quæreretur: unde etiam in scientiis moralibus finis non est cognitio, sed opus, secundum Philosophum in II. Ethic. cap. 11. Sed tamen cognitio contemplativa æternorum aliquando pertinet ad activam vitam, non quod sit de essentia ejus, sed quia præexistit ad ipsam sicut causa, dum rationes vivendi ex contemplatione æternorum sumuntur. Sicut enim intellectus est rationis & principium, & terminus, ita & vita contemplativa respectu activæ: & ideo Gregorius dicit super Ezech. homil. XIV. quod per hoc quod contemplativa mentem accendit, perfectius activa tenetur.

Ad primum ergo dicendum, quod actio non dirigit contemplationem, sicut cognitio activa dirigit actionem: & ideo non est similis ratio.

Ad secundum dicendum, quod ad virtutem moralem scire speculativæ de his quæ ab homine non fiunt, nihil prodest; de his autem quæ ab homine fiunt parum confert: sed scientia practica multum confert, cum sit regula actionis.

Ad tertium dicendum, quod præteritum jam transit in necessarium: unde consideratio præteritorum peccatorum magis ad contemplationem quam ad practicam pertinet.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod in omnibus dispositionibus naturalibus contingit quod dispositio in suo perfectio esse attingit id ad quod disponit, quod etiam erat per quamdam inchoationem, dum dispositio ad perfectionem tendebat, sicut patet de calore, & forma ignis: quia quando calor completus est in termino alterationis, forma ignis inducitur, & calor simul cum forma ignis, manet; dum vero erat alteratio, non erat forma ignis, nisi secundum quamdam inchoationem. Vita autem activa est dispositio ad contemplativam: unde Isidorus in Lib.

de sum. Bono, Lib. III. cap. xv. *Qui prius in vita activa proficit, bene ad contemplationem conscendit.* Et ideo quamdiu homo non pervenit ad perfectionem in vita activa, non potest in eo esse contemplativa vita, nisi secundum quamdam inchoationem imperfecte: tunc enim difficultatem homo patitur in actibus virtutum moralium, & oportet quod tota solitudine ad ipsos intendat, unde retrahitur à studio contemplationis. Sed quando jam vita activa perfecta est, tunc operationes virtutum moralium in promptu habet, ut eis non impeditur libere contemplationi vacet. Tamen secundum quod homo est magis, vel minus perfectus in vita activa, circa plura, vel pauciora occupari potest activæ vitæ simul cum contemplativa. Et quia prælatorum est in utraque vita perfectos esse, utpote qui medii sunt inter Deum & plebem, à Deo recipientes per contemplationem, & populo tradentes per actionem; ideo oportet eos in moralibus virtutibus perfectos esse: & similiter prædicatores: alias indigne quis prælationis, vel prædicationis officium assumit.

Ad primum igitur dicendum, quod ad diversa potest homo principaliter intendere diversis temporibus, quamvis non simul.

Ad secundum dicendum, quod turbatio in vita activa non contingit postquam ad perfectionem venit: quia tunc jam delectabiliter, & faciliter operatur non perturbatur.

Ad tertium dicendum, quod dispositiones quæ essentialiter habent imperfectionem annexam, non manent cum eo ad quod disponunt, sicut fides non manet cum visione; sed aliæ dispositiones possunt simul manere, sicut dictum est: & sic est vita activa.

ARTICULUS IV.

Utrum activa vita sit nobilior quam contemplativa.

2. 2. quæst. CLXXXI. art. 1. & 2.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod activa vita sit nobilior quam contemplativa. Tullius enim in Lib. de offic. circa fin. probat præminentiam justitiæ ad alias virtutes, quia propter exercitium actus ejus, actus aliarum interimuntur. Sed similiter aliquis revocatur ab otio contemplationis, ut fructum faciat per laborem actionis. Ergo activa vita est dignior quam contemplativa.

2. Præterea. Bonum gentis divinius est quam bonum unius. Sed vita contemplativa consistit in bono unius hominis, vita activa in bono multorum. Ergo vita activa est nobilior quam contemplativa.

3. Præterea. In omnibus artibus, & potentiis imperans est nobilior imperato. Sed politica quæ ad vitam activam pertinet, imperat omnibus disciplinis, & disponit de his quæ ad contemplativam vitam pertinent, secundum Philosophum I. Ethic. cap. 11. Ergo vita activa est dignior quam contemplativa.

4. Præterea. Secundum Dionysium in 111. cap. cœlest. Hier. nihil est divinius quam Dei cooperatores fieri. Hoc autem fit per exercitium activæ, qua homo aliorum reductioni in Deum studet. Ergo hoc videtur esse nobilissimum.

Sed contra est quod dicit Dominus Luc. x. 43. *Maria optimam partem elegit.* Per Mariam autem vita contemplativa significatur. Ergo vita contemplativa nobilior est quam activa.

Præterea. Quanto vita alicujus est cœlesti vitæ similior, tanto est nobilior. Sed vita contemplativa est

est similior celesti quam activa: quia in celesti vita, ut dicit Augustinus ult. Lib. de Civ. Dei cap. xxx. circa fin. vacabimus, & videbimus; videbimus, & amabimus; amabimus, & laudabimus: quod ad vitam contemplativam pertinet. Ergo vita contemplativa est nobilior quam activa.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod etiam vita contemplativa sit majoris meriti quam activa. Gregorius enim dicit in Moralibus super Ezech. homil. III. *Contemplativa major est merito quam activa: quia activa in usu presentis operis laborat; contemplativa vero in sapore intimo venturam jam requiem degustat.*

2. Præterea. Supra dictum est distinct. xxx. quæst. unic. art. 4. quod magis consistit meritum in dilectione Dei quam proximi. Sed in contemplativa vita homo magis insistit dilectioni Dei, in activa autem magis dilectioni proximi. Ergo contemplativa est majoris meriti quam activa.

3. Præterea. Quanto magis aliquid beneficiatur à Deo, tanto est majoris meriti. Sed secundum Philosophum in X. Ethic. cap. ix. vel xiiii. Deus maxime beneficiat eos qui contemplationi student, quasi sibi simillimos. Ergo videtur quod vita contemplativa plus habeat de merito quam activa.

Sed contra. Totum meritum hominis consistit in acceptatione divina. Sed Gregor. dicit super Ezech. hom. xii. *Nullum sacrificium est Deo magis acceptum quam (1) regimen animarum.* Ergo cum hoc pertineat ad laborem activæ, videtur quod in activa sit majus meritum.

Præterea. Meritum contra præmium dividitur. Sed contemplativa vita plus habet de ratione præmii quam activa: quia pascitur à Domino contemplativa, sed activa pascit, ut dicit Gregorius (2) homil. xiv. in Ezech. Ergo activa plus habet de merito.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod contemplativa vita non sit diuturnior quam activa. Vita enim activa fuit in Christo perfecta. Sed ipse fuit perfectus comprehensor. Ergo vita activa manebit in patria; & ita non est minus diuturna quam contemplativa.

2. Præterea. Homines erunt in patria æquales Angelis. Sed in Angelis est utraque vita: quia quidam sunt assistentes, quod ad contemplationem pertinet; quidam ministrantes, quod pertinet ad actionem. Ergo utraque vita etiam in hominibus in patria erit; & sic idem quod prius.

3. Præterea. In patria manebunt virtutes cardinales, & habebunt aliquos actus, similiter etiam & dona omnia. Sed virtutes cardinales perficiuntur in activa vita, & similiter quædam dona. Ergo in patria manebit vita activa; & sic idem quod prius.

Sed contra. Luc. x. 43. *Maria optimam partem elegit:* Glossa: (b). Contemplativa hic incipit, & in celesti patria perficitur; activa autem cum corpore deficit.

Præterea. Philosophus in X. Ethic. ubi sup. dicit, quod contemplativa vita diuturnior est quam activa.

(1) Gregorii textus, zelus. (2) Al. sed. (3) Al. ad præmium.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Non occurrit in Gregorio loco citat. sed implicite hoc habet Augustinus serm. xxvii. de verbis Domini. (a) Ex Gregorio sumpta partim homil. III. partim homil. xiv. super Ezechielem.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod duplex est ratio boni. Aliquid enim dicitur bonum, quod propter seipsum est desiderandum; & sic vita contemplativa simpliciter melior est quam activa, in quantum magis assimilatur illi vitæ ad quam per activam, & contemplativam nitimur pervenire: unde & contemplativa est finis activæ, & fini ultimo vicinior. Aliquid vero dicitur bonum, quasi propter aliud eligendum; & in hac vita activa præminet contemplativa. Vita enim contemplativa non ordinatur ad aliud aliud in ipso in quo est; quia vita æterna non est nisi quædam consummatio contemplativæ vitæ, quæ per vitam contemplativam in presenti quodammodo prælibatur: unde non restat quod ordinetur ad aliud, nisi secundum quod bonum unius hominis ordinatur ad bonum multorum, ad quod propinquius se habet vita activa quam contemplativa. Unde activa quantum ad hanc partem quæ saluti proximorum studet, est utilior quam contemplativa; sed contemplativa est dignior: quia dignitas significat bonitatem alicujus propter seipsum, utilitas vero propter aliud. Sed vita activa quæ non ad aliud, sed ad seipsum tantum ordinatur, neque dignior, neque utilior est quam contemplativa, immo comparatur ad contemplativam sicut utile ad id ad quod est utile.

Ad primum igitur dicendum, quod vita contemplativa propter activam intermittitur ad tempus, non simpliciter; (2) seu ratione utilitatis, non ratione dignitatis.

Ad secundum dicendum, quod sicut bonum unius consistit in actione, & contemplatione; ita & bonum multitudinis, secundum quod contingit multitudinem contemplationi vacare. Sed ad bonum multitudinis pervenitur per regimen activæ vitæ: unde ex hoc non probatur quod activa sit dignior, sed utilior.

Ad tertium dicendum, quod politica, ut dicit Philosophus in VI. Ethic. prope finem, non præcipit sapientiæ, & aliis quæ ad vitam contemplativam pertinent, sed imperat quædam propter ipsa; sicut etiam imperat quædam propter Deum, cui præcipit sic, vel sic cultum exhiberi.

Ad quartum dicendum, quod intelligendum est ratione utilitatis in alterum provenientis.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod meritum pendet ex radice charitatis: unde contingit quandoque quod in activa quis plus mereatur quam in contemplativa, vel è converso, secundum quod majorem habet charitatem, vel minorem. Nihilominus tamen cum quaeritur de duobus in genere quid sit majoris meriti, intelligendum est quantum pertinet ad rationem ipsorum actuum, non quantum ad ipsos operantes. Est ergo duplex meritum, scilicet dimissionis culpæ, & consecrationis gloriæ: quantum (3) ad primum, majoris meriti dicitur activa quam contemplativa, in quantum laboriosior: unde habet plus de ratione satisfactionis. Quantum autem ad

ad meritum consecutionis gloriæ, sic contemplativa vita est majoris meriti quam activa quantum ad puritatem: quia non admiscetur ei tantum de pulvere terrenorum; sicut fit in activa vita. Sed quantum ad intensiorem meriti videtur contemplativa iterum majoris meriti illa parte activæ quæ circa sui moderatiorem studet; minoris autem quantum ad illam partem quæ profectui aliorum invigilat: quia hoc ipsum videtur esse fortioris charitatis secundum genus, quod homo, prætermissa consolatione qua in Dei contemplatione reficitur; gloriam Dei in aliorum conversione quaerit: quia etiam in humana amicitia verus amicus quaerit magis bonum amici quam de ejus præsentia delectari.

Ad primum ergo dicendum, quod contemplativa dicitur esse à Gregorio major merito, quia minus habet de impuritate demeriti admixtum.

Ad secundum dicendum, quod ex dilectione Dei videtur procedere quod homo prætermissa propria consolatione voluntatem Dei implere studeat in aliorum salute: unde Gregorius super Ezech. hom. xv. *Est amanti anima non parva consolatio, si cum ipsa differtur, per eam multæ colligantur.*

Ad tertium dicendum, quod Philosophus loquitur de contemplativa vita per comparisonem ad activam, quæ in rebus humanis negotiatur, non autem respectu illius quæ proximorum saluti insistit.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod, sicut dictum est de donis, & virtutibus perficientibus in vita activa, quod manent in patria, sed non quantum ad eosdem actus; similiter etiam dicendum est de vita activa; unde vita activa quantum ad illos actus quos modo habet, quibus turbatur de proximorum necessitatibus, & de propriis passionibus, non remanebit: quia tunc panem esurienti non porriget, ut in Glossa inducta subjungitur. Manebit autem quantum ad alios actus, qui erunt virtutum, & donorum in patria. Vita autem contemplativa nihilominus est diuturnior quam activa: quia manet etiam quoad illos actus quos in via habet: qui quidem in statu viæ sunt imperfecti, sed in patria perficiuntur. Unde Gregorius dicit super Ezech. hom. xiv. de contemplativa vita: *Etiam cum (1) contemdimus, vix aliquid, aut parum attingere valeamus.*

Ad primum tamen dicendum, quod non est simile de Christo, & de aliis: quia ipse erat verus viator, & comprehensor: unde simul erat in actu perfecto quantum ad utramque vitam etiam secundum actus viæ.

Ad secundum dicendum, quod Angeli ex ordine naturæ sunt medii inter Deum & homines, & ideo eis competit ministerium custodiæ, & hujusmodi; non autem animabus Sanctorum.

Ad tertium patet solutio per id quod dictum est in corp.

Ad alia etiam patet solutio ex prædictis.

QUÆSTIO II.

Deinde quaeritur de donis perficientibus in utraque vita.

Primo. De dono sapientiæ.

Secundo. De dono intellectus.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. concedimus. (2) Vers. ultim. secundum Septuaginta, ubi Vulgata: Timor Domini ipsa est sapientia: ut notatum est.

Tertio. De dono scientiæ.

Quarto. De dono consilii.

ARTICULUS I.

Utrum sapientia sit donum.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod sapientia non sit donum. Sapientia enim in littera dicitur cognitio divinorum. Hoc autem videtur esse fidei, cujus objectum est veritas prima. Cum ergo fides non sit donum, sed virtus, videtur quod nec sapientia.

2. Præterea. In littera dicitur, quod sapientia est cultus Dei; & sumitur de Job xxviii. (2) secundum aliam translationem. Sed latría, quæ cultus dicitur, est virtus, & non donum. Ergo sapientia non est donum.

3. Præterea. Nullum donum habetur per acquisitionem. Sed sapientia habetur per acquisitionem: quia Philosophus Philosophiam primam sapientiam nominat, quæ per doctrinam habetur. Ergo sapientia non est donum.

Sed contra. Isai. xi. computatur inter alia dona.

Præterea. Dona ponuntur virtutibus altiora. Sed inter omnes habitus videtur sapientia nobilissimum, maxime eorum quæ ad cognitionem pertinent, ut Philosophus dicit in X. Ethic. cap. viii. Ergo sapientia maxime debet dici donum.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod sapientia non sit tantum de divinis. Quia, sicut dicit Philosophus in I. Metaph. cap. ii. oportet sapientem certissimum esse de omnibus. Ergo non est de divinis tantum.

3. Præterea. Ad sapientem pertinet determinare medium in virtutibus moralibus, ut patet per definitionem Philosophi in II. Ethic. cap. vi. de virtute. Sed divina non sunt operabilia à nobis. Ergo cum medium virtutis moralis sit de operabilibus à nobis, videtur quod non sit sapientia tantum de divinis.

3. Præterea. Sapientia videtur esse circa illa quorum est ars mechanica. I. Corinth. i. 10. *Ut sapiens architectus fundamentum posuit.* Ergo non est tantum de divinis.

Sed contra est quod sapientia est de causis altissimis, secundum Philosophum in principio Metaph. Sed causæ altissimæ sunt divina. Ergo est tantum de divinis.

Præterea. Philosophus in VI. Ethic. cap. vi. vel viii. dicit, quod sapientia est quasi caput scientiarum. Sed omnis cognitionis caput est cognitio quæ est de divinis. Ergo sapientia est circa divina.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod sapientia non sit in intellectu, sed in affectu magis. Quia sapientia secundum nomen suum est, ut dicitur Eccli. vi. Sed dicitur à sapore. Cum ergo sapor ad gustum pertineat, qui ad affectum transfertur, sicut visus ad intellectum; videtur quod sapientia sit in affectu.

2. Præterea. In littera dicitur, quod sapientia est in cognitione, & dilectione ejus quod semper incommutabiliter manet, quod est Deus. Sed dilec-

tionem non habet in intellectu, sed in affectu.

3. Præterea. Sapientia videtur esse in affectu, quia dicitur in littera, quod sapientia est in affectu.